
Gewapend bestuur Kan het bestuur zich wapenen?

Prof. Dr. Gert Vermeulen

'Het strafrechtssysteem in de laatmoderniteit'
Update in de Criminologie
Gent, 18 december 2003

Structuur

- > bouwstenen
- > brede inbedding 'gewapend bestuur'
  - > plaats in cyclus
  - > via spelmetafoor
    - > spelthema
    - > speldoel(en)
    - > spelers
    - > spelregels
    - > nationale/Europese editie
      - > spelvarianten
      - > spelsituaties
      - > wijziging spelregels noodzakelijk/opportuun?
- > conclusie

Bouwstenen

- > onderzoeken
  - > Gewapend bestuursrecht gescreend (2002/BOF)
  - > Blueprint for an EU criminal records database (2002/EC)
  - > NGO-LE cooperation concerning missing/sexually exploited minors (2003-2004/EC)
  - > Wederzijdse rechtshulp in strafzaken in de EU (1999)
- > onderwijs
  - > strafrecht
  - > EU-beleid inzake JBZ

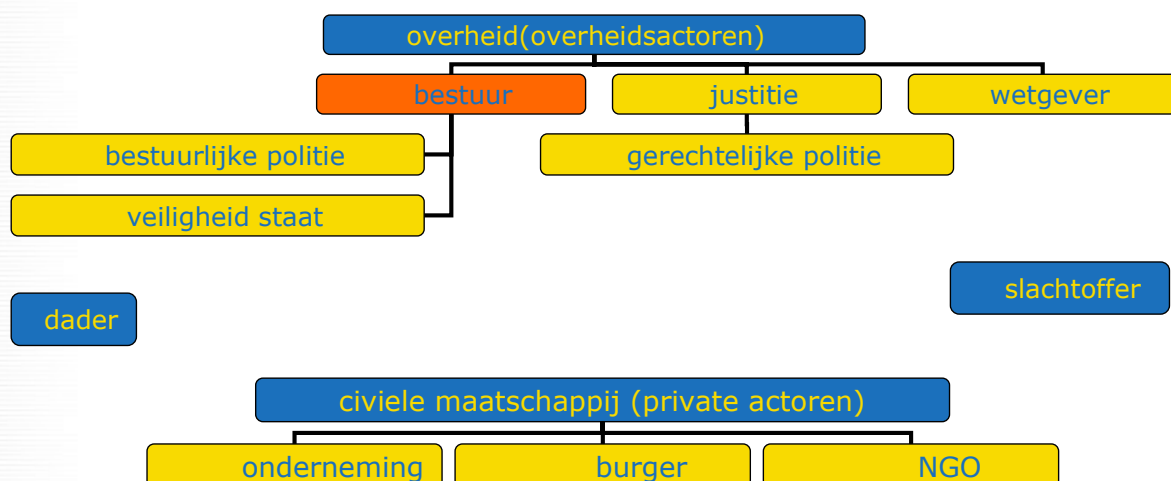
Spelthema

criminaliteit	minder ernstig (klein)	
	ernstig	niet-georganiseerd
		georganiseerd

Speldoel(en)

criminaliteit - strafbaar gedrag			
(nog) niet gesteld		gesteld	
voorkoming (preventie)	bestrijding (repressie)		
	proactief (voor)	reactief (na)	

Spelers

Spelregels

- > opsteller
  - > wet/regelgever
    - > nationaal
    - > Europees (Raad van Europa, EU)
- > formele spelleider (handhaaft en interpreteert zonodig)
  - > rechterlijke macht
    - > nationaal
    - > Europees (EHRM, Europees HvJ, ...)
- > voornaamste spelregels
  - > scheiding der machten (geen vermenging van rollen)
  - > geen vermenging van speldoelen
  - > grondrechten (privacybescherming, strafvorderlijke garanties, ...)
  - > (interne) marktregels
  - > specifiek: strafwet, politie, justitie, bestuur, veiligheidsdiensten, ...

Spelvarianten

- > basisvariant (klassiek)
  - > spelers: politie/justitie
- > variant 1
  - > extra spelers: private actoren
- > variant 2
  - > (nog) extra speler: bestuur
  - > diverse spelsituaties
  - > waaronder: gewapend bestuur
    - > wijziging spelregels noodzakelijk/opportuun?
- > spelschema (voor de diverse varianten)

Spelschema

	preventie	repressie			
		proactief	reactief		
		opsporing/vooronderzoek	dwang- maatregelen	sanctie	
basisvariant justitie en politie	veiligheids- normen	proactieve recherche	justitie politie bijz. inspect. APA	gerechtelijk onderzoek (justitie en politie)	justitie
variant 1 private actoren	techno bewaking screening	BIN	privédetectives interne fraudediensten	dwang- maatregelen illegaal	private straf- uitvoering
variant 2 bestuurlijke actoren	externe integriteits- bewaking (gewapend bestuur)	staats- veiligheid CFI	reactieve adm. onderzoeken (staatsveiligheid, OLAF problematisch indien finaliteitschending of ontwijken strafvorderlijke garanties	administr. sancties afwijking bestuurs- bevoegd.	

Variant 2: Kan bestuur zich wapenen?

- > terminologische confusie 'gewapend bestuur'
- > diverse spelsituaties
- > 1. externe integriteitsbewaking bestuur
  - > preventie georganiseerde criminaliteit
  - > échte 'gewapend bestuur'
- > 1bis. externe integriteitsbewaking privé-sector
  - > excursus
- > 2. proactieve administratieve onderzoeken
- > 3. reactieve administratieve onderzoeken
- > 4. administratief sanctioneren

1: Externe integriteitsbewaking bestuur (1)

- > = échte 'gewapend bestuur'
- > bedoeling: maximaal voorkomen dat bestuur zich 'leent' voor illegale (georganiseerde) activiteiten (zie BIBOB)
- > vergunningen, aanbestedingen, ...
  - > personen die reeds veroordeeld werden voor/verdacht worden van geocrim/corruptie uitsluiten van deelname
- > screening op basis van o.m. politieke/justitiële gegevens
- > mogelijk op basis van bestaande spelregels?
  - > EVRM
    - > artikel 8
      - > privacy: legaliteit – noodzakelijkheid – legitimiteit
    - > artikel 6
      - > toegang tot rechter bij meningsverschil over recht op overheidsvergunning

1: Externe integriteitsbewaking bestuur (2)

- > mogelijk op basis van bestaande spelregels? (2)
  - > WPA
    - > bestuurlijke/gerechtelijke politieke info enkel aan overheden die functioneel gezag uitoefenen over bestuurlijke/gerechtelijke politie
    - > mag ook aan inlichtingen- en veiligheidsdiensten voor uitoefening van hun opdrachten
    - > bestuurlijk politieke info naar gerechtelijke politieke info: ja
    - > omgekeerd: indien functioneel verband tussen gerechtelijke politieke info en OO-handhaving
  - > KB tarief in strafzaken (W 1930)
    - > punctueel: ja
    - > niet: priori-machtiging zonder validatie achteraf
  - > Strafrechtregisterwet (W 7 augustus 1997)
    - > gemeentebesturen niet
- > zo neen, nieuwe spelregels wenselijk?
  - > misschien kan gewapend bestuurspiste wel evengoed in strafrecht worden ingebed
  - > enkel dan voorzien dat bestuur bijkomende selectiecriteria mag stellen (zie ook Beentjes-arrest)

1bis: Externe integriteitsbewaking privé

- > trend naar screening ook in private sector
- > basisvragen
- > in welke mate verantwoord?
  - > enkel voor zgn. gevoelige beroepen
  - > enkel functioneel beperkte screening
- > toegang tot politiële/justitiële data?
  - > harde data (strafregisterinfo)
  - > zachte data (getuigschrift goed gedrag type 2)
- > door wie?
  - > werkgever (zie VK-toegang harde strafregisterinfo)
  - > werknemer moet heft in handen kunnen houden
- > nood aan Europese normering
  - > wederzijdse erkenning

2: Proactieve administratieve onderzoeken

- > proactieve administratieve gegevensinzameling
- > mét mogelijke doorgifte aan strafrechtsketen
- > voorbeelden
  - > staatsveiligheid
  - > CFI
- > voorzien in spelregels: OK
- > maar: controleperspectief
  - > gevaar voor uitbreiding (BB)
  - > subsidiair houden

3: Reactieve administratieve onderzoeken

- > reactieve administratieve gegevensinzameling
- > voorbeelden
  - > staatsveiligheid, OLAF, Eurodac, SIS, ...
- > geen probleem indien voorzien in spelregels
- > problematisch indien schending spelregels of indien spelregels basisregels niet respecteren
  - > finaliteitschending, ontwijken strafvorderlijke garanties, ...)
  - > voorbeelden: Europol-VS, OLAF (nemo tenetur), International Working Group on Undercover Policing (IWG), Echelon, stringente strafrechtelijke tapregeling in EU-rechtshulpovereenkomst 2000 niet van toepassing op administratieve taps, zelfs niet bij later gebruik in strafzaken

4: Administratief sanctioneren

- > administratieve delicten/administratieve sanctionering
  - > niet problematisch indien voor 'kleine' criminaliteit (overlast?) en indien beroep op rechter in strafzaken mogelijk
- > de facto administratieve sanctionering
  - > aanwending bestaande bestuurlijk instrumentarium om criminaliteit te verhinderen/bemoeilijken
    - > bestuurlijke handhaving is maar normaal
    - > problematisch indien systematisch = afwending
    - > problematisch gezien vaak ingegeven door 'morele' openbare orde-motieven

Conclusie

- > bestuur dreigt uit zijn rol te vallen
- > trendy denkpistes
  - > efficiëntie
  - > onzeker doel: ontwijken
- > heel wat bezwaren
  - > 'gewapend bestuur' kan in grote mate via strafrecht
    - > EU-lijn (Europees straf/-diskwalificatieregister, register natuurlijke persoon achter rechtspersoon, certificaten niet eerdere veroordeling, wederzijdse erkenning/interne markt
  - > uitdeining screening naar privé-sector
  - > groeiend administratief controleperspectief
  - > rolverving/informatiedeling - (strafrechtelijke) garanties?
  - > machtsafwending – morele OO geen zaak van bestuur
- > nood aan zekere Europese formalisering inlichtingendiensten

Discussie - vragen
